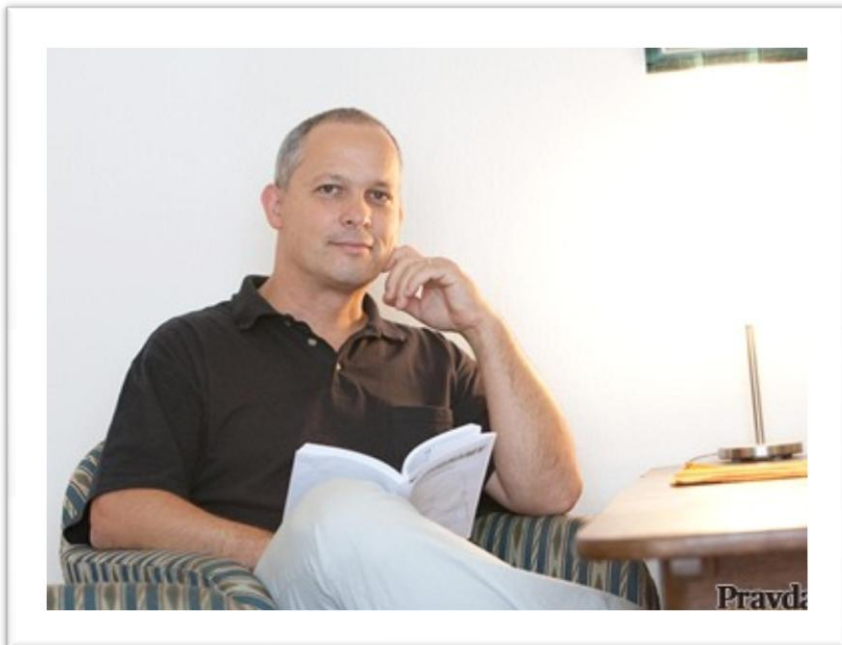

Juraj Šebesta: Žijeme ako v komikse

Helena Dvořáková | 26. mája 2012 16:00

Spisovateľ Juraj Šebesta - autor úspešných kníh Keď sa pes smeje a Venussha (Ťažký týždeň) - píše knihy, ktoré sa prihovárajú tomu, čo je v človeku večne mladé. Napríklad zmysel pre humor. Preto sú jeho romány - určené tínedžerom - vhodné pre celú rodinu. So Šebestom sa spoločne smejú celé generácie a ani necítia, že sa aj prehodnocujú.

Čítajte viac: http://kultura.pravda.sk/juraj-sebesta-zijeme-ako-v-komikse-d50-/sk-kniha.asp?c=A120525_170858_sk-kniha_p46#ixzz1wEhwriqI

Chceli by ste byť dnes štrnásťročným chlapcom?

Bolo to obdobie mojej najväčšej slávy. Rástol som totiž len do trinástich, odvtedy sa scvrkávam. Bol som väčší a silnejší ako rovesníci, stále som vyhrával rôzne atletické preteky, až to bolo otravné. Potom ma mnohí z kamošov prerástli. Ale s dievčatami som bol hrozný "truhlík". Napríklad jednu babu, z ktorej mi preplo, som pozval na sánkovačku, hoci sme sa vôbec nepoznali. Teda ja som ju poznal, ale len z videnia, zo školy. Ohlásil som sa dlhým romantickým listom, v ktorom som jej asi napísal aj to, kedy sa chcem ženiť a koľko chcem mať detí. Prišiel som potom k nim domov a tam ma už čakal jej tatko: Dcéru vraj nepustí, ale on by aj išiel...

Chcel si vás podať?

Podľa mňa sa už dávno nesánkoval... Lenže ja som ho poznal! Na základke nám suploval pár hodín telocviku, dosť nervák. To bol pre mňa ďalší šok. Tak som len niečo zamrmlal a zdekoval som sa. Opäť ma raz zaskočila realita.

Čo ste vnímali ako najväčšie nebezpečenstvo, keď ste boli malý?

Dievčatá. S dievčatami mi vždy hrozil nejaký trapas. Ešteže som mal okolo seba skúsených kamarátov - dnes básnikov, gynekológov, vyšetrovateľov a podobne. Občas ma však neušetrili. Hoci som bol naivný romantik, nejako záhadne - dokonca bez pomoci kamošov - sa mi podarilo dobre sa oženiť.

V akom zmysle? Veno, krása, charakter? Čo najviac hodnotíte v manželských vzťahoch?

Zaujímavé, že začínate venom. Vidíte to podobne ako ja... Bolo v tom všetko, najmä romantika a láska. Dvaja mladí ľudia, v horách, v beztriednej spoločnosti... Dnes najviac v manželstve hodnotím trpezlivosť mojej manželky. Nemôžem tu príliš vychvalovať všetky jej prednosti, mala by potom priveľa nápadníkov.

Deti posudzujú rodičov - robili ste to aj vy? Cítite to ako otec?

No jasné! Môj otec, keď bol na konci síl, už len slabým hlasom opakoval, že mi nepraje nič zlé v živote, len aby som mal takého syna, ako som ja sám. A to sa aj bohato naplnilo. Dnes to isté ja hovorím synovi aj dcére. Ale inak vychádzame dobre. Kým je cashflow a wi-fi a syrové čipsy s Radlerom poruke, dá sa.

O rodičoch píšete vo svojich knihách úprimne a uvoľnene - sú to normálni rodičia s chybami. Mohli by ste charakterizovať niekoľkými vetami typického rodiča vašej generácie?

Otrok, beznádejný volič, účastník úsporného demografického a dôchodkového programu. Ale mal by som sa predsa vyjadriť aj vážnejšie: my sa totiž stále bavíme akoby pohľadom strednej vrstvy, ktorá zatiaľ nie je úplne na dne. Tento humorný odstup však mnohým rodinám na Slovensku chýba. Hlavne sa teda chcem vo svojich knihách vyhnúť čierno-bielemu videniu.

Máte možnosť spoznávať rôzne rodiny?

Ja sám pochádzam z veľkej rodiny, z otcovej strany. Mal deväť súrodencov, a tak mám veľa bratrancov a sesterníc, ktorí už majú svoje deti. Máme aj kopec priateľov a známych z rôznych vrstiev a s rôznymi osudmi.

Dá sa preniknúť do sveta dnešných tínedžerov? Zdá sa, že si vytvorili akési virtuálne spoločenstvo, do ktorého rodič často nevidí. Ak je technicky menej zdatný, neovláda počítač, dieťa mu celkom unikne v nejakom neznámom svete...

Veď my si tiež potrebujeme vydýchnuť...Ale vážne - aj ja si z detstva pamätám, že sme sa dosť často s rodičmi rozprávali, najmä pri večeri alebo cez víkend, a bola to celkom zábava. Vieme ešte dnes našim deťom ukázať, že aj rodič je človek? Nám sa nedávno pokazil televízor, pritom nový, ale akosi mi nechýba. Keby sa ešte pokazil internet, aj by sme sa hádam porozprávali.

Čo sú vaše obľúbené témy? Alebo im o tom radšej píšete v knihách?

Úprimne, viac sa s nimi rozprávam asi vo svojich knihách. Ženy v rodine najviac zaujímajú vzťahy, to dokážu preberať do omdletia. Aj naša sučka Žofia vtedy zbožne načúva. My muži zasa riešime sebarealizáciu, budúcnosť sveta, stav konta, politiku a šport a podobne.

Vraj knižku chystá už aj vaša dcéra Kamilka. Neobávate sa, ako vás vykreslí?

Obávam, ale nič s tým nenarobím. Ak by to mala byť ďalšia klasická groteska, nejaký Tatko Ubu, rád poslúžim. Je to pre ňu dobrá príležitosť. Ale ona mala právo veta, Venusshu čítala dopredu a nemala žiadne veľké pripomienky.

Do knižky ste vložili aj existenčné problémy dnešných rodín - nezamestnanosť, nedostatok peňazí, ubité sebedovetomie. Ako to vnímajú mladí čitatelia?

To je práve to, že my rodičia často deti podceňujeme a ony toho vedia dosť. Pamätám si to z vlastnej puberty. V každom prípade, ja som o rodičoch vedel viac ako oni o mne. A to teraz platí aj o mojich deťoch.

Podľa akých zásad ich vychováivate? Narážate na niečo, čomu nerozumiete?

Asi nie som nejaký vzorný rodič. Tiež robím klasické chyby: príliš usmerňujem, tlačím na pílu, rozčuľujem sa pre hlúposti, napríklad pre neporiadok. Hovorí sa predsa: Bordel v bytĕ, zdravé dieťa. Ale podľa mňa v tomto svete by sme mali deti viesť k čo najväčšej samostatnosti. Otvorenosti a kritickosti. Takto by sa konečne mohla u nás skončiť etapa prechodu od socializmu ku kapitalizmu.

Je to v psychológii, v duševných vlastnostiach? Rozprávate sa o tom s deťmi?

Je to aj psychológia. Ľudia sa obracajú na štát ako na nádej - že za nás niečo vyrieši, že tu bude lepšie. To je ale ohromne, ako vraví môj syn, falošná nádej. Takto kapitalizmus u nás nemôže fungovať. Nemá na to zdroje a ani ich - pri súčasnej korupcii - dlho mať nebude. Nič sa nedá robiť - kto chce prežiť, musí sa snažiť. Ste chorý, starý, stratili ste prácu? Skončili ste práve vysokú školu a nemáte miesto? Smola. V tomto smere naše deti stále rozmaznávame. Mali by sme ich učiť od malička, že sa môžu spoľahnúť len samy na seba, prípadne na ľudí, ktorí rozmýšľajú podobne. A že sa majú hneď ozvať, keď sa im niečo nepáči. Možno takto postupne by sa tu dal vybudovať aj sociálny štát a ľudia by k sebe cítili prirodzenú solidaritu.

Stretávate na besedách mládež, ktorá k tomu smeruje?

Ale áno. Mnohí napríklad kritizujú mladých, čo nedávno protestovali v uliciach, že sú zmätení a nevedia, čo chcú. Čo také by chceli? Normálnu, férovú spoločnosť, slušnú prácu. Ja v tom vidím určitú podobnosť s novembrom 1989. Je veľmi dôležité, že sa prejavili. Je tu nádej, vlastne veľká pravdepodobnosť, že to urobia znovu, a tak verejnosť bude viac kontrolovať moc. Politici zrazu začali tancovať „tanečky“, zrazu načúvali. Áno, bolo to pred voľbami, ale byť politikom, neuspokojil by som sa s tým, že to bol nejaký náhodný výkrik ulice.

Chodí do mestskej knižnice, kde ste riaditeľom, veľa mladých? Čo čítajú?

Z mladých čitateľov je asi tretina, okolo tisícky, detí do 15 rokov, ktoré majú preukaz zadarmo. Potom prevažujú skôr vysokoškooláci. Tí chodia najmä za odbornou literatúrou. Deti či mladší tínedžeri hľadajú stále to isté, len v inom obale. Teda dobrodružstvo, napätie, lásku a priateľstvo. Hrdinstvo. Pozitívne vzory. Z tohto pohľadu Harry Potter urobil toho oveľa viac ako hociktorý dospelý, ktorý chcel byť príkladom.

Aké máte ohlasy na vaše tínedžerské príbehy?

Rozprávačmi sú síce tínedžeri, ale tieto príbehy sú aj pre dospelých. Zatiaľ mám pozitívne ohlasy z obidvoch táborov, dokonca aj od kritiky. Tvrdí, že spoločenský román pre mládež, ktorý by mal širší presah, tu už dlho nebol.

Za knihy ste získali rôzne ocenenia, Venussha má titul najlepšia a najkrajšia kniha jesene 2011, ktorý udeľuje Bibiana. Kritika porovnáva vaše knihy s klasickými dielami Kláry Jarunkovej, ku ktorej sa hlásite aj vy sám. Známý jazykovedec Ján Kačala napísal štúdiu o jazyku vašich románov...

Samozrejme, veľmi si to vážim, ale radšej by som chápal literatúru ako nezáväznú zábavu. Ja to robím ako hoby, popri robote, ale zrazu cítim, akoby niekto do mňa vkladal očakávania. Čo je najhoršie, aj ja sám. Fakt je, že som tieto knižky napísal spontánne pre svoje deti - a v spolupráci s nimi, aby sme mali k sebe bližšie. To bola skutočná motivácia. A láska k nášmu psovi.

Akú máte skúsenosť - je mládež na rôznych koncoch Slovenska rôzna alebo je už na celom svete rovnaká?

Mladí veľa času trávia na sociálnych sieťach, plus telka, tak dve-tri hodiny denne. Tiež sa dosť orientujú na materiálne veci. Ale jazykovo sa rôznia - myslím u nás. Ja si na cestách robím prieskum, ako je to so slangom z mojich kníh - kde všade ho mládež pozná. Musím povedať - možno aj väčšina toho slangu je bratislavská. Napríklad anglicizmy sú čisto bratislavská záležitosť.

Avizovali ste zavŕšenie svojej Psej trilógie. O čom bude tretia kniha?

Neviem, nevyklúčujem ani to, že to bude samostatná kniha, a skôr pre dospelých. Zatiaľ som sa zaoberal zväčša rodičovskými a rodinnými témami, na pozadí iných tém, ako je pamäť a zabúdanie, starnutie, vážne choroby, rozchody, smrť blízkych, generačný konflikt a podobne. Teraz ma viac zaujímajú rozpory vnútri jednotlivca, to, ako jeho vnútorné problémy ovplyvňujú okolie a ako okolie ovplyvňuje či obmedzuje jeho. Vráťane

vplyvu moci, politiky a podobne, teda vplyvu prostredia, kde žije.

To znie, akoby ste sa chystali písať vážny psychologický, spoločensko-politický román...

Uvidíme. Úplne vážny asi nebude, to by sa mi nepodarilo. Ja sa snažím, aby v mojich knihách bol humor, hoci aj čierny alebo absurdný, aby tam bol aj optimizmus, aj nádej. Keď človek pozoruje realitu okolo seba... Väčšina ľudí nemá veselý osud. Prihodia sa im všelijaké tragédie, sú vážne chorí, život sa im zdá nespravodlivý. Chýba im láska a vôbec nie sú šťastní. Z hľadiska spoločenského to tiež nie je bohviečo. Mnohým ľuďom sa nedarí, nemajú sa dobre. Čo im môže dnes literatúra ponúknuť? Nádej a humor ako terapiu. Z toho ten humor je asi pravdivejší.

Čoho sa najviac bojíte dnes, čo vás najviac trápí?

Arogancia a korupcia. A to, ako nesmierne veľa ľudí odišlo do zahraničia - práve mladých a v strednom veku! Koľko šikovných ľudí z vedy a univerzít, doktorov, ale aj technikov je preč! Niečo je túžba po dobrodružstve a nových skúsenostiach, niečo je daň za zmenu a veľkú nezamestnanosť. Ale aj daň za zlú politiku. Táto spoločnosť si neváži učiteľov. Dobrý učiteľ či pedagóg sa nedá ničím nahradiť. Je to vzor, okrem odbornosti vedie mladých k pozitívnym hodnotám. Aj k prirodzenému vlastenectvu. Aby mali svoju krajinu radi a takto húfne neodchádzali - napríklad. Je to paradox, ale takíto hlúpi sme nikdy v histórii neboli, až teraz, keď to máme vo svojich rukách.

Podobné nálady a frustrácie občas vybuchujú aj u Lucinho otca vo Venusshi. Keď dcére opisuje nové kancelárske budovy, ktoré sa stavajú na mieste bývalej plavárne s olympijskou päťdesiatkou... Alebo na rodinnej oslave, kde si otec vypije, keďže je dlho nezamestnaný a práve v ten deň absolvoval nádejný pohovor.

Áno, konečne ho po sto žiadostiach pozvali na jeden pohovor... Ale aj ten má mierne absurdný nádych. Budúca šéfka ho hodnotí totálne intuitívne, na základe podobného vkusu. Ponúkne mu niečo úplne iné, ako očakával.

Všetky dramatické situácie čitateľ ešte prežíva aj pri pohľade na ilustrácie Katky Slaninkovej. Ako ste prišli na komiks?

Ten komiks textu dodáva ďalší rozmer. Je to spolu oveľa lepšie, ako keby sa otec rozčuľoval len v texte. Je to presvedčivejšie, lebo aj my tu žijeme komiks.

Juraj Šebesta

Narodil sa 18. mája 1964 v Bratislave. Publikuje poviedky a články v rôznych časopisoch, novinách a zborníkoch. Získal cenu poroty súťaže Poviedka 1996 za prózu Čakanie na zázrak. Slovenský rozhlas uviedol jeho hru Kuleha. Knižne debutoval roku 2005 zbierkou poviedok Triezvenie. Prekladá aj divadelné hry z angličtiny. Zostavil výbery z tvorby amerických dramatikov Sama Sheparda a Davida Mameta, ako aj sériu Contemporary Slovak Drama 1 - 5, ktoré vydal Divadelný ústav v Bratislave. Je riaditeľom Mestskej knižnice v Bratislave. Jeho kniha Keď sa pes smeje postúpila do finále literárnej súťaže Anasoftlitera, dostala ocenenie Bibiany ako najlepšia detská kniha zimy 2008 a na Kremnických gagoch dostal za túto knihu Cenu Stana Radiča Objav roka. Získal ňou aj zápis na Čestnú listinu IBBY – International Board on Books For Young People za rok 2010. Úspešná je aj druhá kniha Šebestovej "psej trilógie" Venussha (Ťažký týždeň).

Čítajte viac: http://kultura.pravda.sk/juraj-sebesta-zijeme-ako-v-komikse-d50-/sk-kniha.asp?c=A120525_170858_sk-kniha_p46#ixzz1wEi8P4IY

Citované 29. 5. 2012

V tlačenej podobe: Magazín Pravda, č. 20 (17. 5. 2012), s. 5 - 7.